

Oświata i wychowanie zajmowały poczesne miejsce w życiu wszystkich warstw społeczności żydowskiej. Szkoły religijne przygotowywały młodego Żyda do życia zgodnego z nakazami wiary. W szkołach powszechnych publicznych i prywatnych, gimnazjach, liceach i szkołach rzemieślniczych dzieci i młodzież żydowska przygotowywała się do dorosłego życia. Tam też zawiązywały się pierwsze przyjaźnie. W tych placówkach rodził się patriotyzm.

Education and upbringing played a very important role in the life of the Jewish community. Religious schools taught young Jews how to live according to the rules of faith. Young Jewish people were being prepared for adult life at public and private elementary schools, high schools, grammar schools and craft schools. That was where their first friendships came to life. That was where patriotism was born.

CHEDERY

W Częstochowie, podobnie jak i w innych miastach zamieszkałych przez ludność żydowską, w prywatnych szkołach religijnych, chederach i jesziwach, przygotowywano młodego Żyda do życia zgodnego z obowiązującymi zasadami religii. Przed I wojną światową na terenie miasta funkcjonowały 32 chedery. W okresie międzywojennym coraz liczniej powstawały chedery społeczne, tworzone przez organizacje i towarzystwa społeczne, jak i wspierane finansowo przez gminę.

CHEDERS

In Częstochowa, just like in other cities with considerable Jewish population, young Jews were taught in private cheders and yeshivas to live in accordance with the rules of the Jewish faith. Before WWI there were 32 cheders in Częstochowa. Between WWI and WWII many more cheders were created by Jewish social organizations and associations, co-financed by the Jewish Community.

ODPIS.-

Protokóły Ogledzin
Chederów i Szkół żydowskich w mieście Częstochowie.-

Lejba Lendau
Senatorska 7.

Szkola mieści się w oddzielnej salce poziom, której jest niższy niż podwórza rozmiar: 4,15 x 9,5 x 2,9. Posiada 3 okna z których 2 zwrócone są ku stronie północnej o rozmiarach: 1,1 x 1,65 każde trzecie zaś okno zwrócone ku stronie południowej tejże samej wielkości co poprzednie. Pomieszczenie szkolne jest wilgotne, brudne; podłoga zniszczona; powierzchnia świetlna niedostateczna. Dzieci uczęszcza około 50, aczkolwiek nauczyciel twierdzi, że nie bywa więcej jak 36. W chwili oględzin zastano 43 dzieci. Szatni szkoła nie posiada. Podwórze jest ciasne, brudne i dom cały zamieszkały przez ludność bardzo niechlujną.-

ankiel Zombek
anatorska 11.

Szkola mieści się w pokoju, który zarazem służy za sypialnię jak również i kuchnię. Rozmiary pokoju wynoszą: 2,45 x 6,1 x 2,7; okno jedno wychodzące na wschód rozmiaru: 1,1 x 1,7. Dzieci uczą się około 10 przy stole i szkoła nosi charakter zbyt prywatny i domowy. W pomieszczeniu panuje nieporządek i nieład. Nauczyciel stracił wzrok od kilku miesięcy i zupełnie nie poznaje otoczenia.-

haim Rozen
arszawska 21.

Szkola znajduje się na parterze w drugiej bramie domu w jednym pokoju, a raczej kuchni, wydzielonej z mieszkania prywatnego rozmiarami: 5,55 x 4,7 x 3,2. Pokój posiada 2 okna, wychodzące na zachód w rozmiarach: 1,1 x 1,9. W szkole przygatawia się jedzenie dla rodziny nauczyciela, przez co zapachy kuchenne roznoszą się po całej szkole. W szkole panuje brud i nieład; po kątach wisi pajęczyna, dzieci brudne i niechlujne. Szatni niema, ubrania porożkiadane po ławkach.-

osek Messer
arszawska 7.

Szkola mieści się na parterze od frontu i zajmuje 3 pokoje w amfiladzie rozmiarami: 1 pokój 2,45 x 4,7 x 3,1; posiada 1 okno, wychodzące na wschód rozmiarem 1,1 x 1,75. Drugi pokój: 3,25 x 4,7 x 3,1 posiada 2 okna rozmiarami jednokowymi z poprzedn. wychodzącemi na wschód. Trzeci pokój o rozmiarach 3,25 x 4,25 x 3,1 o 1 oknie, wychodzącem na zachód wielkości 1,6 x 1,6. Szkola utrzymywana względnie czysto, aczkolwiek ściany i okna brudne. Dzieci uczący się jest około 40 same dziewczynki, osobista czystość dzieci możliwa. Szatni nie posiada rzeczy są pomieszczane w salach szkolnych.-

erszlik Besser-
glik, Ogrodowa 9

Szkola znajduje się na parterze od frontu i zajmuje 2 pokoje po obu stronach przedpokoju ciemnego, ma łączność ze szkołą Biecharza. Jeden z pokoi o 2 oknach wychodzących na zachód w rozmiarach: 4 x 5 x 3,6, okna: 2 x 1,25 każde, posiada kilka ławek jest zaniedbany, czyszczony i bardzo brudny. Dzieci uczących się nie zastano, gdyż jak twierdził nauczyciel poszły na obiad. Z drugiej strony korytarza pokój szkolny o 2 oknach, wychodzących na wschód w podwórze rozmiarami: 1 x 2 zawiera również kilka ławek; brudny i utrzymany bardzo niechlujnie. Rozmiar pokoju wynosi: 4 x 5,5 x 3,5; ustalił ilość dzieci uczęszczających do szkoły jest niemożliwe, z powodu sprzecznych danych otrzymanych od nauczyciela szkoły.-

Mendel Biecharz
Ogrodowa 9.

Szkola znajduje się na parterze od frontu i zajmuje 1 pokój o 2-ach oknach przestrzeni: 5 x 5 x 3,6 wymiary okien: 2 x 1,25 każde. Do pokoju szkolnego wchodzi się przez drugi pokój szkolny, przynależny do Herszlika Besserglika. Szatni szkoła nie posiada i dzieci siedzą

v e r t e

278

Życiorys

Landau Israel
zamieszkał przy ul. Stary
Rynek nr 12

Nata dzieciinne społeczeństwo
w chęciach, gdzie wychowywałem
się należałem do biblii i Kolumbijskiej
biblii. Staję się młodziemcem
wstąpiłem do młodej szkoły
czyli "Jeszywa", gdzie przebywałem
całkowicie przez lat siedem.
Przebywałem w niej w roku 1924
stałem się uczniem nauki
w chęciach mojego teścia
Chyła Landaua, który prowadził
moją szkołę od lat 1910 roku.
I tak to ja do dnia dzisiejszego
mieszczę w tej szkole biblii i
całkowicie.

Israel Landau

272

PODKOMISARZAT POLICJI PAŃSTWOWEJ
w Częstochowie

dnia Grudnia 1927 r.
L 4432

Świadectwo nienagannego prowadzenia

Podkomisarz Policji Państwowej w Częstochowie zaświadcza niniejszym, że

Israel Landau
syn Samelki urodz. 1896r. z zawodu naukowiec
zamieszkał w Częstochowie, przy ul. Stary Rynek nr 12
od dnia 24.11.1925r. przez czas swego zamieszkiwania prowadził się nienagannie.

Świadectwo zostaje wydane Israelowi Landauowi
w celu przedstawienia Inspektorowi Szkolnemu

Kierownik Podkomisarzatu
[Signature]

(-) J. Kłosiński asystent

Życiorys i świadectwo moralności I. Landaua, rok 1927
Curriculum vitae and certificate of impeccable conduct of I. Landau, 1927
zb. APCz

Lejbush Landau, nauczyciel chederu (dla dzieci do lat 7) przy ul. Senatorskiej 7.
Szkoła ta w roku 1926 liczyła 50 uczniów.
(Zdjęcie wykonane w zakładzie fotograficznym Józefa Rudlickiego w Częstochowie)

Lejbush Landau, cheder teacher
(for children under the age of 7) at 7, Senatorska Street.
There were 50 pupils at the school in 1926.
(Picture taken at the Józef Rudlicki atelier in Częstochowa)
zb. Zb. Grzędzielski

PRZEDSZKOLA

W latach trzydziestych XX wieku w mieście pracowało siedem prywatnych przedszkoli dla dzieci żydowskich, prowadzonych przez: Zofię Wajnsztok, Marię Prejzerowicz, Lottę Faktor, Bellę Lipszyc, Towarzystwo Dobroczynności dla Żydów, "Strzechę Dziecięcą" im. I.L. Perec. W roku ostatnim, przed wybuchem wojny, do przedszkoli żydowskich prowadzonych przez stowarzyszenia i osoby prywatne uczęszczało w sumie 451 dzieci.

NURSERY SCHOOLS

There were 7 private nursery schools for Jewish children in the city in the thirties. They were run by Zofia Wajnsztok, Maria Prejzerowicz, Lotta Faktor, Bella Lipszyc, the Charitable Society for the Jews, and I.L. Perec "Strzecha Dziecięca". 451 children attended Jewish nursery schools run by the societies and private persons in the last year before the war.

Robotnicze przedszkole im. I.L. Pereca w Częstochowie, czerwiec 1922 roku
 I.L. Perec Workers Nursery School in Częstochowa, June 1922
 CzY, s. 112

Dzieci ćwiczące w robotniczym przedszkolu im I.L. Pereca w Częstochowie, lata 1928–1929
 Children exercising in I.L. Perec Workers Nursery School in Częstochowa, 1928–1929
 CzY, s. 112

Grupa dzieci z ochronki
A group of children at the nursery school
CzY, s. 72, 106

SZKOŁY POWSZECHNE

W II Rzeczypospolitej Polskiej wzrosła liczba szkół powszechnych zarówno publicznych, jak i prywatnych, do których uczęszczali Żydzi. W ostatnim roku, przed wybuchem II wojny światowej, dzieci żydowskie uczyły się w następujących trzech publicznych szkołach powszechnych i sześciu prywatnych, organizowanych przez różne oświatowe towarzystwa, jak i osoby prywatne: Szkoła Powszechna Towarzystwa Żydowskich Szkół Średnich i Powszechnych, Prywatna Męska Szkoła Powszechna „Chojrew”, Prywatna Męska Szkoła Powszechna Tauby Wajnberg „Nauka”, Prywatna Szkoła Powszechna Wyznania Hebrajskiego Chilla Grylaka, Prywatna 7-klasowa Koedukacyjna Szkoła Powszechna im. Z. Wajnsztok, Prywatna Koedukacyjna Szkoła Powszechna im. Berka Joselewicza przy Gimnazjum dr. Filipa Axera. W sumie, w ostatnim przed wojną roku szkolnym, do prywatnych szkół uczęszczało 605 uczniów żydowskich.

ELEMENTARY SCHOOLS

In pre-war Poland the number of public as well as private elementary schools attended by Jewish children grew bigger. In the last year before WWII, Jewish children attended the following three public elementary schools and six private schools ran by various educational societies as well as private persons: Elementary School of the Jewish Society for Grammar and Elementary Schools, “Chojrew” Private Elementary School for Boys, “Nauka” Tauba Wajnberg’s Private Elementary School for Boys, Chill Grylak’s Hebrew Private Elementary School, Z. Wajnsztok 7-class Private Coeducational Elementary School, the Berek Joselewicz Private Coeducational Elementary School at the dr. Filip Axer Grammar School. A total of 605 Jewish students attended private schools in Częstochowa shortly before the war.

110 / 6 915. 09 10. 16

Do Magistratu
m. Czerstochowy.

Na posiedzeniu Rady Miejskiej w dniu 26 stycznia b.r. uchwalono ustanowić popołudniowe kursy elementarne i żenskie w lokalu przy ul. Żydowskiej nr 1, na nauczycielkę i nauczycielki, lecz nie określono wysokości wynagrodzenia za trud pełnienia obowiązku nauczycielki.

Wysokość wynagrodzenia nauczycieli przysługujących im i ich rodzinom: pensji 50 rb. na opał 10 rb. na obsługę 4 rb. 16 kop. na mieszkanie 6 rb. 16 kop. Oprocent. tego nie mogą być mieszkanie w naktach. Odrzucają na mieszkanie 12 rb. miesięcznie. czyli w sumie 76 rb. 16 kop.

Czerstochowa. 2. 12. Lutego 1915.

*Przypisane do kasy
Magistratu
Województwa*

Głosownie do polecenia Magistratu m. Czerstochowy z d. 29 stycznia 1915 r. za N° 23 mam zaszczyt zaawiadomić, że d. 12. lutego b. r. przystąpiłam do pełnienia obowiązków nauczycielki i rozpoczynam naukę na popołudniowych kursach w szkole żydowskiej żeńskiej nr 1.

Nauczycielka: S. Szapocznik

Pensja - 50.
Opał w lok. 5
Lokal - 12
Rezerwa 67

Rezerwa na opał - 5.
na obsługę 4-16
Rezerwa 9-16

Przypisać powrót p. Wajner, jako obowiązanej utrzymać lokal ogólny i czysty.

4/915 r.

Dokument w sprawie podjęcia pracy przez S. Szapocznik w Szkole Żydowskiej Żeńskiej nr 1, 1915
A document confirming the employment of S. Szapocznik at the Jewish School for Girls No.1, 1915
zb. APCz

Abram Rozenblat,
założyciel pierwszej w Częstochowie szkoły elementarnej
z nauczaniem wyłącznie w języku polskim

Abram Rozenblat,
founder of the first elementary school
in which all subjects were taught in Polish
zb. Sigmund A. Rolat

Rzeczpospolita Polska. Powiat częstochowski.

7 klasowa Publiczna Szkoła Powszechna № 13 w Częstochowie

L. księgi głównej 1

Świadectwo szkolne.

Bolesław Biach

urodzony dnia 13 września 1913 r. w Częstochowie powiat częstochowski

religii majjeronowej szczeni oddział siódmy

w roku szkolnym 1913/14 uzyskał postępy następujące:

	I półrocze:	II półrocze:
Sprawowanie	bardzo dobry	bardzo dobry
Pilność	dobry	bardzo dobry
Wspieranie religii	bardzo dobry	bardzo dobry
W języku polskim	dostateczny	dobry
W języku niemieckim	dostateczny	dobry
W rachunkach	dobry	dobry
W geometrii	dostateczny	dobry
W geografii	dobry	dobry
W historii	dobry	dobry
W rysunkach	dostateczny	dobry
W robotach	dobry	dobry
W śpiewie	bardzo dobry	bardzo dobry
W gimnastyce	dobry	bardzo dobry
Wiedza ogólna	dobry	bardzo dobry
Liczne opisywanie i inne prace	dobry	dobry
Podpis ojca, matki lub opiekuna	<i>J. Biach</i>	

W Częstochowie dnia 31 stycznia 1914 r.

Kierownik szkoły: *J. Biach* Wykonalny: *J. Biach*

Wzrost: *1,70 m*

Waga: *55 kg*

Wzrost: *1,70 m*

Waga: *55 kg*

Rzeczpospolita Polska. Powiat częstochowski.

7 klasowa Szkoła powszechna w Częstochowie.

L. księgi głównej 2

Świadectwo szkolne.

Gustaw Szwed

urodzony dnia 27 lipca 1913 r. w Częstochowie powiat częstochowski

religii majjeronowej szczeni oddział siódmy

w roku szkolnym 1913/14 uzyskał postępy następujące:

	I półrocze:	II półrocze:
Zachowanie się	bardzo dobry	bardzo dobry
Pilność	dobry	dostateczny
Wspieranie religii	bardzo dobry	bardzo dobry
W języku polskim	dobry	dobry
W języku niemieckim	dostateczny	dostateczny
W rachunkach	dostateczny	dostateczny
W geometrii	dobry	dobry
W geografii	dostateczny	dostateczny
W historii	dobry	dobry
W rysunkach	dobry	dostateczny
W robotach	dostateczny	dobry
W śpiewie	dostateczny	dobry
W gimnastyce	dobry	dobry
Wiedza ogólna	dobry	dobry
Liczne opisywanie i inne prace	dobry	dobry
Podpis ojca, matki lub opiekuna	<i>Gustaw Szwed</i>	

W Częstochowie dnia 1 lutego 1914 r.

Kierownik szkoły: *J. Biach* Wykonalny: *J. Biach*

Wzrost: *1,70 m*

Waga: *55 kg*

Wzrost: *1,70 m*

Waga: *55 kg*

ŚWIADCTWO SZKOŁY POWSZECHNEJ

Antonina Szwed

urodzona dnia 2 lipca 1913 r. w Częstochowie

powiat częstochowski

religii (ujmiania) majjeronowej

uczęszczała do klasy *siódmy*

za rok szkolny 1913/14 uzyskała postępy następujące:

sprawowanie	bardzo dobry
religia	dostateczny
język polski	dostateczny
język niemiecki	dostateczny
historia	dostateczny
geografia	dostateczny
matka o geometrii	dostateczny
rysunki	dobry
roboty praktyczne	dostateczny
śpiew	dostateczny
czyszczenie ciała	dostateczny

Opisał: *dobry*

Na tej podstawie *promowany do klasy siódmy*

Publiczna Szkoła Powszechna stopnia II-go

Nr 15

w Częstochowie (powiat częstochowski)

dnia 31 stycznia 1914 r.

Nr 45/1914

J. Biach

Opiekun szkoły

J. Biach

Opiekun szkoły

Szkoła ocen: *bardzo dobry, dobry, dostateczny, słaby, niezadowolony*

Strona 1 z 1

7 klasowa Publiczna Szkoła Powszechna № 13

w Częstochowie (powiat częstochowski)

Nr 1

Rok szkolny 1913/14

ŚWIADCTWO UKOŃCZENIA SZKOŁY

Włodek Szwed

urodzony dnia 14 grudnia 1913 r. w Częstochowie

powiat częstochowski

religii (ujmiania) majjeronowej

uczęszczał w roku szkolnym 1913/14 oddział siódmy szkoły

11 klasowej, siedmio-oddziałowej, otrzymując stopnie następujące:

ze sprawowania się	bardzo dobry
z nauki religii	dobry
z języka polskiego	dobry
z języka niemieckiego	dostateczny
z rachunków z geometrią	dostateczny
z przyrody	dobry
z fizyki i chemii	dobry
z higieny	dobry
z geografii i nauki o Polsce współczesnej	dobry
z historii	bardzo dobry
z rysunków	dobry
z robot ręcznych	dobry
z śpiewu	bardzo dobry
z ćwiczeń cielesnych	dobry
z robot kobiecych	dobry

Wynik ogólny *dobry*

w Częstochowie dnia 16 czerwca 1914 r.

J. Biach

Opiekun szkoły

J. Biach

Opiekun szkoły

UWAGA: Nauki przesyłane przez korespondencję w roku szkolnym 1913/14

Strona 1 z 1

Świadectwa szkół powszechnych z lat: 1922, 1923, 1937, 1938

Report cards from 1922, 1923, 1937 and 1938

zb. APCz

Świadectwo Szkoły Powszechnej nr 15,
ul. Narutowicza 19/23, z roku 1938

Report card issued by Primary School No.15
at 19/23, Narutowicz Street, 1938
zb. APCz

20

ŚWIADECTWO SZKOŁY POWSZECHNEJ

Proknerajin, Iser

urodzony dnia *1 lipca* 1926 r. w *Częstochowie*
powiatu *...* religii (wyznania) *mojżeszowego*
uczył się do klasy *piątej* i otrzymał

za rok szkolny 1937/38. oceny następujące:

sprawozdanie	<i>bardzo dobry</i>
religia	<i>dostateczny</i>
język polski	<i>dostateczny</i>
język	<i>dostateczny</i>
historia	<i>dostateczny</i>
geografia	<i>dostateczny</i>
nauka o przyrodzie	<i>dostateczny</i>
arytmetyka z geometrią	<i>dostateczny</i>
rysunki	<i>dobry</i>
zajęcia praktyczne	<i>dostateczny</i>
śpiew	<i>dostateczny</i>
ćwiczenia cielesne	<i>dostateczny</i>

Opisał dat szkolnych *...* w tym nie usprawiedliwiono

Na tej podstawie *promowany do klasy szóstej*

Publiczna Szkoła Powszechna stopnia III-go
Nr 15 im. *...*
w *Częstochowie* (powiat *częstochowski*)
dnia *21 czerwca* 1938 r.
Nr *45/38*
Schmal
Opiekun Szkoły
...
Szkoła ocen: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.
Cena 4 gr.

Świadectwo szkolne
z Prywatnej Koedukacyjnej Szkoły Powszechnej
im. pułk. Berka Joselewicza
przy Gimnazjum dr. Filipa Axera, 1938

Report card
from the Berek Joselewicz
Private Coeducational Elementary School
at the dr. Filip Axer Grammar School, 1938
zb. APCz

10

Pryw. Koedukacyjna Szkoła Powszechna
im. Pułk. Berka Joselewicza
przy Gimnazjum D-ra Filipa Axera w Częstochowie.

Nr 6 Rok szkolny 1937/38

Świadectwo Szkolne

Nijman Lura

urodzony dnia *4 grudnia* 1924 r. w *Częstochowie*
(powiat *częstochowski*), religii (wyznania) *mojżeszowej*
uczeń I oddziału *piątego*, otrzymuje w rok szkolny 1937/38

stopnie następujące:

ze sprawozdania się	<i>bardzo dobry</i>
z nauki religii	<i>dostateczny</i>
z języka polskiego	<i>niedostateczny</i>
z języka <i>hebrajskiego</i>	<i>dostateczny</i>
z rachunków z geometrią	<i>dostateczny</i>
z przyrody	<i>dostateczny</i>
z matematyki	<i>dostateczny</i>
z geografii i nauki o Polsce współczesnej	<i>dostateczny</i>
z historii	<i>dostateczny</i>
z rysunków	<i>dobry</i>
z roboty ręcznej	<i>dostateczny</i>
z śpiewu	<i>dostateczny</i>
z ćwiczeń cielesnych	<i>dostateczny</i>
z roboty ludzkiej	<i>dostateczny</i>

Berka usprawiedliwionych godzin szkolnych 45, z czego nie usprawiedliwiono

Wynik ogólny *dostateczny*

W Częstochowie, dnia *21 czerwca* 1938 r.
Feliks Kozłowski
Opiekun Szkoły
...
Szkoła ocen: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

GIMNAZJA

W roku 1897 powstała Szkoła Rzemiosł dla Żydów Częstochowskiej Gminy Żydowskiej, w roku 1917 powstało Gimnazjum Męskie Towarzystwa Żydowskich Szkół Średnich oraz Gimnazjum Żeńskie tegoż towarzystwa. W latach trzydziestych obie szkoły połączyły się i utworzono Prywatne Gimnazjum i Liceum Towarzystwa Żydowskich Szkół Średnich i Powszechnych. W roku 1922 powstała Prywatna Szkoła Doksztalcząca dla Terminatorów Stowarzyszenia Rzemieślniczego Żydowskiego. W roku 1925 powstało Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne dr. Filipa Axera. Od roku 1930 pracowała Prywatna Szkoła Zawodowa Doksztalcząca dla Terminatorek Związku Rzemieślników Żydów. W latach trzydziestych działał Prywatny Wieczorowy Kurs Handlowy Roczny. Przed wybuchem wojny do prywatnych gimnazjów żydowskich uczęszczało 420 uczniów, a do czterech szkół rzemieślniczych 507 uczniów. Rozporządzeniem gubernatora Dystryktu Radom z 22 listopada 1939 roku zostały zamknięte wszystkie żydowskie szkoły, a ich majątek uległ konfiskacie. Podczas Holocaustu zginęło 88 nauczycieli żydowskich z Częstochowy.

THE HEBREW GRAMMAR SCHOOLS

The Craft School for Jews of the Jewish Community of Częstochowa was founded in 1897. In 1917 The Grammar School for Boys and The Grammar School for Girls of the Jewish High Schools Society were founded. In the thirties these two schools merged and as a result, the Private Grammar School and High School of the Jewish High and Elementary Schools Society was created. In 1922 the Private School for Apprentice Boys of the Jewish Crafts Association Providing Supplementary Education was established. In 1925 dr. Filip Axer established the Private Coeducational Grammar School. Since 1930 the Private Professional School for Apprentice Girls Providing Supplementary Education was in operation. In the thirties the Private Evening Commercial Annual Course was held every year. Before the war, 420 students attended the private Jewish Grammar School and 507 students attended the four Craft Schools. On November 22, 1939 an order issued by the governor of the Radom District closed and confiscated all Jewish schools. 88 Jewish teachers from Częstochowa perished in the Holocaust.

**KOMITET BUDOWY GMACHU
Społecznych Szkół Żydowskich
w CZĘSTOCHOWIE**

ul. Dąbrowskiego 7.

Telefon Nr. 11-58

Częstochowa, dnia 14 grudnia 1936

Do

Magistratu miasta Częstochowy

/Inspekcja Budowlana/

w Częstochowie

Uprzejmie prosimy o łask. wydanie nam zaświadczenia, że przybudówki, oznaczone Nr.Nr.1,2,3,4,5 i 6 na planie gmachu szkolnego przy ul. Jasnogórskiej Nr.8/10, zatwierdzonym dnia 1.IX.1936 roku za L.347/26/36 muszą być ze względu na rozpoczętą budowę usunięte.-

Z poważaniem
KOMITET BUDOWY GMACHU
dla Społecznych Szkół Żydowskich
w CZĘSTOCHOWIE

[Signature]

Częstochowa dn. ...

Zaświadczenie

Zarząd miejski w Częstochowie niniejszym rekomenduje ze względu na techniczny plan z dn. 1. IX. 1936 r. Nr. 347/26/36 w rozumieniu: ust. do Komitetu Budowy Gmachu dla Społecznych Szkół Żydowskich przy ul. Jasnogórskiej Nr. 8/10 budynki oznaczone na planie Nr. Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6 iż przemasować do rozbioru. Zaświadczenie powinno być dla przedłożenia w sprawie budowlanej.

ZATYTUŁOWAŁ Prezydent
KIEROWNIK
Inspekcji Budowlanej.

[Signature]
H. B. Jan 1937

Korespondencja Komitetu Budowy
Gmachu Społecznych Szkół Żydowskich
w Częstochowie z Magistratem, rok 1939

Correspondence between
the Committee for the Construction of Jewish
Social Schools Buildings in Częstochowa
and the City Council, 1939

zb. APCz

Grupa uczniów Żydowskiego Gimnazjum z dyrektorem, dr. Dawidem Einhornem
 Group of students from The Hebrew Grammar School with dr. Dawid Einhorn, the headmaster
 CzY, s. 78

Orkiestra Żydowskiego Gimnazjum, lata 30-te XX w.
 The Hebrew Grammar School orchestra in the thirties
 zb. ŻIH

Gimnazjum Żydowskie Żeńskie, zajęcia gimnastyki
 The Hebrew Grammar School for Girls, students exercising
 zb. E. Asz Mundlak

Grupa absolwentów liceum im. H. Sienkiewicza w Częstochowie.
 Pierwszy od lewej stoi Stanisław Neufeld, czwarty Jerzy Helman.

A group of graduates of the H. Sienkiewicz High School in Częstochowa.
 Standing from the left: first Stanisław Neufeld, fourth Jerzy Helman.
 zb. A. Maciejowska

Przedstawienie w Gimnazjum Żydowskim
w latach 30-tych
School play at The Hebrew Grammar School
in the thirties
zb. S. Willenberg

Częstochowski Komitet „CISZO” w Polsce
z delegatami Związku Częstochowian w Nowym Jorku.
Siedzą od prawej do lewej: T. Chrałański, L. Szwarz, L. Szimkowicz, R. Federman, I. Sz. Nirenberg.
Stoją od prawej do lewej: W. Fajge, N. Wajs, R. Berkensztat, Sz. Wierzbicki, M. Alter.

CISZO Committee of Częstochowa
with representatives of the Częstochowa Citizens Association from New York.
Seated from the right: T. Chrałański, L. Szwarz, L. Szimkowicz, R. Federman, I. Sz. Nirenberg.
Standing from the right: W. Fajge, N. Wajs, R. Berkensztat, Sz. Wierzbicki, M. Alter.
CzY, s. 112

Szkoła im. I.L. Pereca przy ul. Krótkiej 23
I.L. Perec School at 23, Krótka Street
zb. ŻIH

Nauczyciele i uczniowie Gimnazjum Hebrajskiego w czerwcu 1939 roku
Teachers and students of The Hebrew Grammar School in June 1939
zb. YV

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO *Krakowskiego*
PAŃSTWOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA

ŚWIADECTWO DOJRZAŁOŚCI

Giszykter Jerosiej

urodzony dnia 21 miesiąca listopada
roku 1910 w *Karszawie*
województwa *warszawskiego*
wyznania *możiszowskiego*
po ukończeniu nauki w *Gimnazjum*
Męskim Żwiarska Zawodowego
Naukowej Szkoły Polich Szkół
Średnich w Łęstochowie
do którego był przyjęty pierwszego
września roku 1932, zdawał w maju roku 1930
gimnazjalny rozszerzony egzamin dojrzałości typu humanistycznego wobec
Państwowej Komisji Egzaminacyjnej, powołanej przez Kuratorium Okręgu
Szkolnego *Krakowskiego*
pismem z dnia 6. lutego 1930r. Nr. 125/30 i otrzymał
oceny ostateczne z następujących przedmiotów egzaminacyjnych:

z religii	<i>bardzo dobrze</i>
z języka polskiego	<i>dostatecznie</i>
z języka łacińskiego	<i>dostatecznie</i>
z języka niemieckiego	<i>dobrze</i>
z historii wraz z nauką o Polsce współczesnej	<i>dostatecznie</i>
z fizyki wraz z chemią	<i>dostatecznie</i>
z matematyki	<i>dostatecznie</i>

C. 5
Lublin, Państwowa Komisja Egzaminacyjna, 1930, 400-00-000

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO *Krakowskiego*
PAŃSTWOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA

ŚWIADECTWO DOJRZAŁOŚCI

Nirenberg Leon

urodzony dnia 5 miesiąca października
roku 1911 w *Łosku*
województwa *łódzkiego*
wyznania *możiszowskiego*
po ukończeniu nauki w *Gimnazjum*
Męskim Żwiarska Zawodowego
Naukowej Szkoły Polich Szkół
Średnich w Łęstochowie
do którego był przyjęty pierwszego
lutego roku 1934, zdawał w maju roku 1930
gimnazjalny rozszerzony egzamin dojrzałości typu humanistycznego wobec
Państwowej Komisji Egzaminacyjnej, powołanej przez Kuratorium Okręgu
Szkolnego *Krakowskiego*
pismem z dnia 6. lutego 1930r. Nr. 125/30 i otrzymał
oceny ostateczne z następujących przedmiotów egzaminacyjnych:

z religii	<i>bardzo dobrze</i>
z języka polskiego	<i>dostatecznie</i>
z języka łacińskiego	<i>dostatecznie</i>
z języka niemieckiego	<i>dostatecznie</i>
z historii wraz z nauką o Polsce współczesnej	<i>dostatecznie</i>
z fizyki wraz z chemią	<i>dobrze</i>
z matematyki	<i>dobrze</i>

C. 5
Lublin, Państwowa Komisja Egzaminacyjna, 1930, 400-00-000

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO *Krakowskiego*
PAŃSTWOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA

ŚWIADECTWO DOJRZAŁOŚCI

Blumenfeld Moroka Marek

urodzony dnia 1. miesiąca czerwca
roku 1910 w *Przemyślu*
województwa *łódzkiego*
wyznania *możiszowskiego*
po ukończeniu nauki w *Gimnazjum*
Męskim Żwiarska Zawodowego
Naukowej Szkoły Polich Szkół
Średnich w Łęstochowie
do którego był przyjęty pierwszego
września roku 1933, zdawał w maju roku 1930
gimnazjalny rozszerzony egzamin dojrzałości typu humanistycznego wobec
Państwowej Komisji Egzaminacyjnej, powołanej przez Kuratorium Okręgu
Szkolnego *Krakowskiego*
pismem z dnia 6. lutego 1930r. Nr. 125/30 i otrzymał
oceny ostateczne z następujących przedmiotów egzaminacyjnych:

z religii	<i>bardzo dobrze</i>
z języka polskiego	<i>dostatecznie</i>
z języka łacińskiego	<i>dostatecznie</i>
z języka niemieckiego	<i>dobrze</i>
z historii wraz z nauką o Polsce współczesnej	<i>dostatecznie</i>
z fizyki wraz z chemią	<i>dobrze</i>
z matematyki	<i>dostatecznie</i>

C. 5
Lublin, Państwowa Komisja Egzaminacyjna, 1930, 400-00-000

ŚWIADECTWO UKOŃCZENIA
GIMNAZJUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO

Miętkiewicz Lucyna
(nazwisko i imię)
urodzona dnia 5 sierpnia 1918r.
w *Łęstochowie*
powiatu *Łęstochowski*
religii (wyznania) *możiszowskiej*
przyjęta do klasy *trzeciej* w dniu 19 marca 1935r.
ukończyła w 1946r. naukę w zakresie programu, przepisanego dla gimnazjum
ogólnokształcącego, zorganizowanego na zasadach art. 20 ustawy z dnia 11 marca
1932 roku o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389)
w *Przemyślu* *Gimnazjum* *Sowapustowa*
Szkół Społecznej *Łęstochowie*
Łęstochowa, dnia 28 czerwca 1946r.
Nr 5
DIREKTOR - PRZEDSIĘSIĘ
CZŁONKOWIE RADY PEDAGOGICZNEJ:
M. Postulha
Dr M. Waryw
M. Waryw
M. Waryw

C. 5
Lublin, Państwowa Komisja Egzaminacyjna, 1930, 400-00-000

Świadectwa dojrzałości z lat: 1930, 1946
High School Diplomas, 1930, 1946
zb. APCz

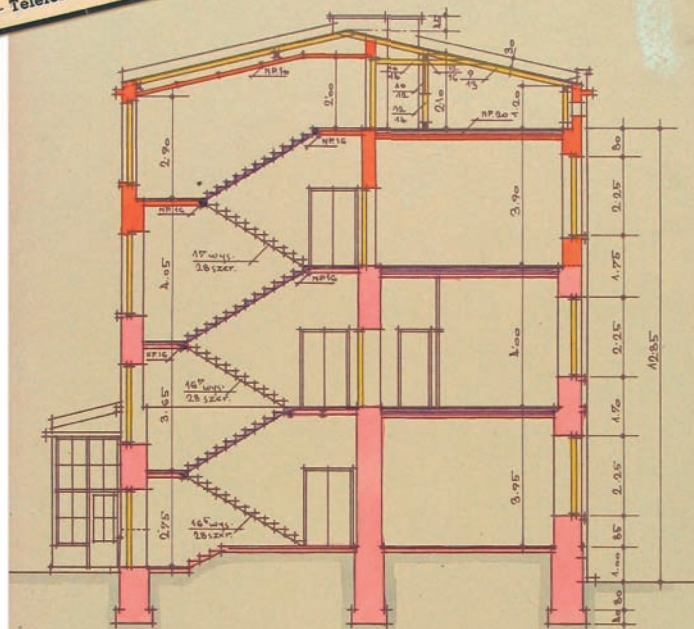
SZKOŁY ZAWODOWE

Szkolnictwo zawodowe otaczane było znaczną troską przez filantropów żydowskich. Jedną z pierwszych w mieście szkół zawodowych była żydowska Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa. Szczególnego rodzaju placówką oświatową było eksperymentalne gospodarstwo ogrodnicze przy ul. Rolniczej 89.

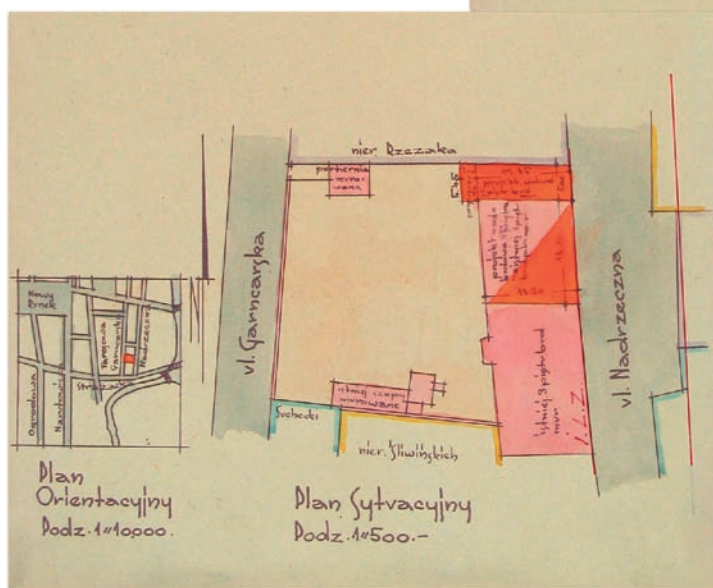
TRADE SCHOOLS

Vocational schools were financially supported by the Jewish charities. The Jewish Craft Industrial School was one of the first craft schools in Częstochowa. The pioneer farm at 89 Rolnicza Street played a very important role in the Jewish community.

SZKOŁA RZEMIEŚNICZO-PRZEMYSŁOWA
 DLA ŻYDÓW w CZĘSTOCHOWIE
 ul. Garncarska Nr. 6/8. – Telefon Nr. 22-23.

PRZEMIANOWANIE

CZĘSTOCHOWA W MAJ 1938 r.

MARJAN FICENES
 INŻYNIER-ARCHITECT

Marjan Fienes

Projekt rozbudowy Szkoły Rzemieśniczo-Przemysłowej dla Żydów
 w Częstochowie przy ul. Garncarskiej 6/8 z roku 1938

1938 plan for expansion of the Craft-Industrial School for Jews
 in Częstochowa at 6/8, Garncarska Street

zb. APCz

Szkoła Rzemiosł. Absolwenci kierunku stolarskiego z roku 1912

Craft School. Carpenters, class of 1912

CzY, s. 68

Grupa uczniów z personelem Szkoły Rzemiosł w roku 1930

A group of students with the Craft School staff, 1930

CzY, s. 70

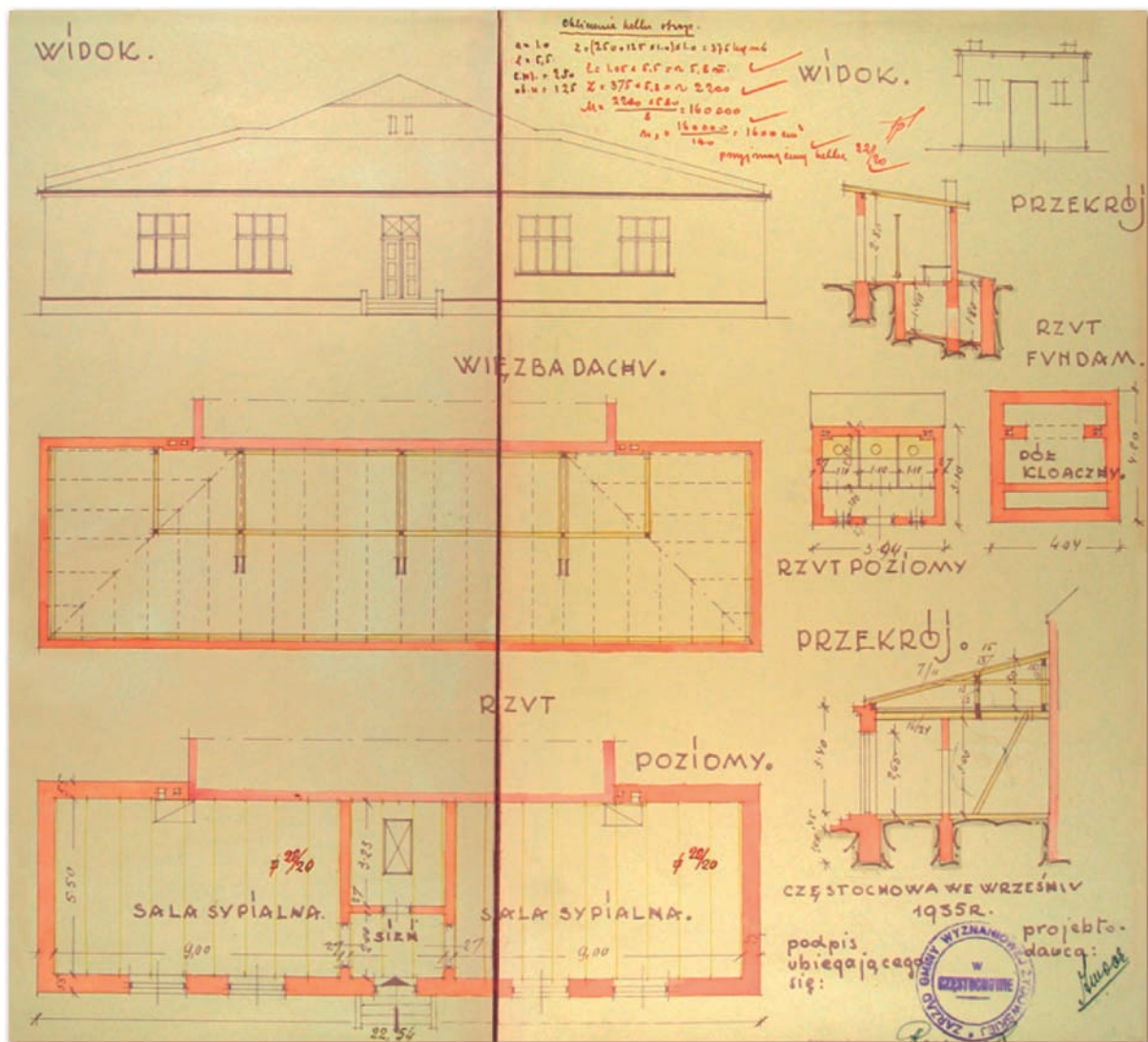

Prof. Perec Wilenberg jako przedstawiciel prywatnej szkoły rysunku
bierze udział w pochodzie 3-majowym w 1916 roku

Professor Perec Wilenberg representing the drawing private school
May 3rd March in Częstochowa, 1916
zb. S. Willenberg

Pionierska ferma
Pioneer farm
zb. S. Willenberg

Ferma Talmud-Tora w Częstochowie.
Projekt dobudowy parterowego budynku z roku 1935

The Talmud-Torah farm in Częstochowa.
Ground floor annex construction plan, 1935
zb. APCz

Pionierska ferma, lata 30-te XX w.
Pioneer farm, the 1930s
zb. YV

Praca na fermie, lata 30-te XX w.
Working on a farm, the 1930s
zb. YV